

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Teri - Fizikaviy va mexanik sinovlar - Suvning statik yutilishini aniqlash

Rasmiy nashr

NATIONAL STANDARD OF UZBEKISTAN

**Leather — Physical and mechanical tests — Determination of the static absorption of
water**

Official edition

**Ushbu standartni O'zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutloq
huquqi O'zbekiston standartlar institutiga tegishli**

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Teri - Fizikaviy va mexanik sinovlar - Suvning statik yutilishini aniqlash

Rasmiy nashr

(ISO 2417:2016, IDT)

O'ZBEKISTON STANDARTLAR INSTITUTI

Toshkent

SO‘Z BOSHI

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan ISHLAB CHIQILDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ETILDI.

2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI.

3. Ushbu standart ISO 2417:2016 “Leather — Physical and mechanical tests — Determination of the static absorption of water” standartiga aynan o‘xshash

4. DASTLABKI JORIY ETILISHI

Ushbu standartni va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida joriy etish haqidagi axborot O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan nashr etiladigan ko‘rsatkichda chop etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan nashr etiladigan axborot ko‘rsatkichida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy chop etish mutloq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

Mundarija

1 Qo‘llash doirasi.....	1
2 Standartlarga havolalar	1
3 Prinsip.....	1
4 Jihozlar	1
5 Namuna olish va namuna tayyorlash	2
6 Jarayon	2
7 Natijalarni ifodalash.....	2
8 Sinov hisoboti	3
Bibliografik ma’lumotlar	4

Muqaddima

ISO (Xalqaro standartlashtirish tashkiloti) - milliy standartlar organlarining (ISO a'zolari) butun dunyo federatsiyasi. Xalqaro standartlarni tayyorlash bo'yicha ishlar odatda ISO texnik qo'mitalari orqali amalga oshiriladi. Texnik qo'mita tashkil etilgan mavzudan manfaatdor bo'lgan har bir a'zo organ ushbu qo'mitada vakillik qilish huquqiga ega. Ishda ISO bilan hamkorlikda xalqaro tashkilotlar, davlat va nodavlat tashkilotlar ham ishtirok etmoqda. ISO Xalqaro elektrotexnika komissiyasi (IEC) bilan elektrotexnika standartlashtirishning barcha masalalari bo'yicha yaqindan hamkorlik qiladi.

Ushbu hujjatni ishlab chiqishda qo'llaniladigan protseduralar va uni keyingi ta'mirlash uchun mo'ljallangan protseduralar ISO/IEC Direktivasining 1-qismida tasvirlangan. Xususan, har xil turdagi ISO hujjatlari uchun zarur bo'lgan turli tasdiqlash mezonlariga e'tibor qaratish lozim. Ushbu hujjat ISO/IEC direktivalarining 2-qismining tahrir qoidalariga muvofiq ishlab chiqilgan (qarang: www.iso.org/directives)

Ushbu hujjatning ayrim elementlari patent huquqlarining predmeti bo'lishi mumkinligiga e'tibor qaratiladi. ISO patent huquqlarining birortasini yoki barchasini aniqlash uchun javobgar emas. Hujjatni ishlab chiqish jarayonida aniqlangan har qanday patent huquqlarining tafsilotlari Kirishda va/yoki olingan patent deklaratsiyalarining ISO ro'yxatida bo'ladi (www.iso.org/patents ga qarang:).

Ushbu hujjatda foydalanilgan har qanday savdo nomi foydalanuvchilarning qulayligi uchun berilgan ma'lumotdir va tasdiqni tashkil etmaydi.

Standartlarning ixtiyoriyligi, muvofiqlikni baholash bilan bog'liq ISO maxsus atamalari va iboralarining ma'nosi, shuningdek, ISONing Jahon Savdo Tashkilotining (JST) Savdodagi Texnik To'siqlar (TBT) tamoyillariga sodiqligi to'g'risida ma'lumot olish uchun qarang. quyidagi URL: www.iso.org/iso/foreword.html.

ISO 2417 Xalqaro charm texnologlari va kimyogarlari jamiyatlari ittifoqining fizik sinov komissiyasi (IUP komissiyasi, IULTCS) tomonidan Evropa standartlashtirish qo'mitasi (CEN) CEN/TC 289 Texnik qo'mitasi bilan hamkorlikda tayyorlangan, kotibiyati Teri. UNI tomonidan ISO va CEN o'rtasidagi texnik hamkorlik to'g'risidagi bitimga (Vena kelishuvi) muvofiq o'tkaziladi.

U dastlab J. Soc-da nashr etilgan IUP 7 ga asoslangan. Teri savdosi kimyogarlari 44, p. 367, (1960) va 1961 yilda IULTCSning rasmiy usulini e'lon qildi. Ushbu yangilangan versiya J. Soc. Teri texnologiyasi. Kimyo. 84, b. 323, (2000) va 2001 yil mart oyida rasmiy usul sifatida qayta tasdiqlangan. Xuddi shu printsip qo'llaniladi, lekin matn yangilangan va qabul qilinadigan test qismlari sonini o'z ichiga oladi.

IULTCS, dastlab 1897 yilda tashkil etilgan bo'lib, charm fan va texnologiyasini yanada rivojlantirish uchun professional charm jamiyatlarining butun dunyo bo'ylab tashkilotidir. IULTCS ning uchta komissiyasi mavjud bo'lib, ular teridan namuna olish va sinovdan o'tkazish uchun xalqaro usullarni o'rnatish uchun mas'uldir. ISO IULTCSni teri uchun sinov usullarini tayyorlash bo'yicha xalqaro standartlashtiruvchi organ sifatida tan oladi.

Ushbu uchinchi nashr ikkinchi nashrni (ISO 2417:2002) bekor qiladi va almashtiradi, uning o'rniga 8-bandning c) bandini ISO 2419:2012 standartiga moslashtirish uchun kichik tahrir hisoblanadi.

Teri - Fizikaviy va mexanik sinovlar - Suvning statik yutilishini aniqlash**Кожа — Физико-механические испытания — Определение статического водопоглощения****Leather — Physical and mechanical tests — Determination of the static absorption of water**

Amalga kiritish sanasi 15.09.2024 y.

1 Qo‘llash doirasi

Ushbu xalqaro standart statik sharoitda terining suvni singdirishini aniqlash usulini belgilaydi. Usul barcha teriga, ayniqsa og‘ir teriga nisbatan qo‘llaniladi.

2 Standartlarga havolalar

Quyidagi hujjatlar to‘liq yoki qisman ushbu hujjatda me‘yoriy ravishda havola qilingan va uni qo‘llash uchun ajralmas hisoblanadi. Sana ko‘rsatilgan havolalar uchun faqat keltirilgan nashr amal qiladi. Sana ko‘rsatilmagan havolalar uchun havola qilingan hujjatning so‘nggi nashri (shu jumladan har qanday tuzatishlar) qo‘llaniladi.

ISO 2418 Teri - Kimyoviy, fizik-mexanik va chidamlilik sinovlari - Namuna olish joyi

ISO 2419 Teri - Fizikaviy va mexanik sinovlar - Namuna tayyorlash va tozalash

ISO 2420 Teri - Fizikaviy va mexanik sinovlar - Ko‘rinadigan zichlikni aniqlash

ISO 3696 Analitik laboratoriyada foydalanish uchun suv - Tasniflash va sinov usullari

3 Prinsip

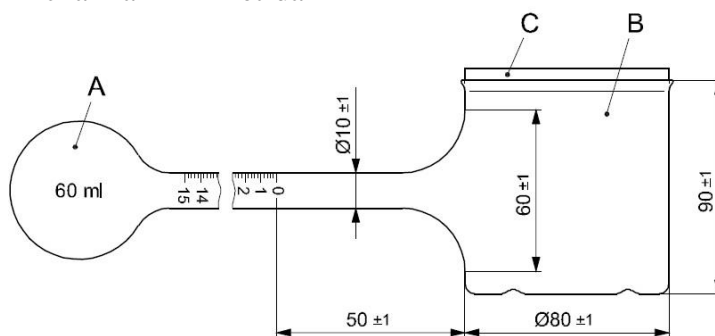
Massasi yoki hajmi ma‘lum bo‘lgan sinov qismi ma‘lum vaqt davomida suvga botiriladi va so‘rilgan suv hajmi o‘lchanadi.

4 Jihozlar

4.1 Kubelka shisha apparati, 1-rasmda ko‘rsatilganidek. O‘lchovli shkala $\pm 0,1$ ml aniqlik bilan 0,1 ml gacha o‘qilishi kerak. Lampochka (A) va gradusli trubaning umumiy hajmi $75 \text{ ml} \pm 2 \text{ ml}$ bo‘lishi kerak.

4.2 Shisha tayoq yoki diametri taxminan 1 mm bo‘lgan nikel yoki zanglamaydigan po‘lat sim bilan jihozlangan va silindrning (B) uchidagi sinov qismini to‘xtatuvchidan (C) uzoqda ushlab turish uchun yetarli uzunlikdagi Kauchuk tiqin (C).

O‘lchamlar millimetrdan

1-rasm - Kubelka qurilmasi va tiqin

4.3 ISO 2419 da ko'rsatilganidek, diametri $70 \text{ mm} \pm 1 \text{ mm}$ bo'lgan, ichki devori to'g'ri burchakli dumaloq silindr bo'lgan press pichog'i.

4.4 0,001 g tortish aniqligidagi tarozi.

4.5 ISO 3696 3-sinf talablariga javob beradigan distillangan yoki deionizatsiyalangan suv.

5 Namuna olish va namuna tayyorlash

5.1 ISO 2418 ga muvofiq namuna. Namunadan, don yuzasiga press pichog'ini (4.3) qo'llash orqali uchta sinov qismini kesib oling. Sinov qismlarini ISO 2419 ga muvofiq sozlang.

Agar bitta partiyada ikkitadan ortiq teri yoki terini sinovdan o'tkazish talabi mavjud bo'lsa, umumiy yig'indisi kamida uchta sinov bo'lagi bo'lishi sharti bilan har bir teri yoki teridan faqat bitta namuna olinishi kerak.

5.2 Sinov qismini 0,001 g aniqlikgacha torting yoki ISO 2420 ga muvofiq uning hajmini aniqlang.

5.3 Keyingi barcha operatsiyalarni $20 \text{ }^{\circ}\text{C} \pm 2 \text{ }^{\circ}\text{C}$ yoki $23 \text{ }^{\circ}\text{C} \pm 2 \text{ }^{\circ}\text{C}$ haroratda bajaring. Namlikni nazorat qilishning hojati yo'q.

6 Jarayon

6.1 Kubelka apparati (4.1) toza va yog'siz ekanligiga ishonch hosil qiling. Ichki yuzalarni distillangan yoki deionizatsiyalangan suv (4.5) bilan namlang va ortiqchasini to'kib tashlang.

6.2 Qurilmani lampochka (A) bilan to'g'ridan-to'g'ri silindr (B) ostiga qo'ying va darajali shkala bo'yicha 0 ml dan 1 ml gacha bo'lgan suv darajasini berish uchun $20 \text{ }^{\circ}\text{C} \pm 2 \text{ }^{\circ}\text{C}$ yoki $23 \text{ }^{\circ}\text{C} \pm 2 \text{ }^{\circ}\text{C}$ da yetarli miqdorda distillangan yoki deionizatsiyalangan suv (4,5) bilan to'ldiring. O'lchov ko'rsatkichlarini yozib oling.

6.3 Sinov qismini silindrga (B) joylashtiring va lampochkadan (A) suvni silindrga quyding. Bug'lanish yo'qotilishining oldini olish uchun silindrni tiqin (C) bilan yoping va qurilmani tekis yuzaga qo'ying.

6.4 Sinov qismi ma'lum vaqtga cho'ktirilgandan so'ng (1-izoh, 6.5-bandlarga qarang), suv lampochkaga oqishi uchun qurilmani aylantiring. Drenajdan bir daqiqa o'tgach, suv sathida o'lchov ko'rsatkichiga e'tibor bering va so'rilgan suv hajmini hisoblang.

6.5 Agar boshqa vaqt oralig'ida suvni singdirish kerak bo'lsa, qurilmani zudlik bilan aylantiring, shunda suv yana silindrga (B) oqadi va yana sinov qismini qoplaydi. 6.4-banddagi operatsiyani takrorlang.

Izoh 1 Ko'pgina maqsadlar uchun ikki marta suvga cho'ktiishdan keyin o'lchovlar yetarli. Iloji bo'lsa, davrlar quyidagilardan olinadi, $15 \text{ min} \pm 0,2 \text{ min}$; $30 \text{ min} \pm 0,2 \text{ min}$; $60 \text{ min} \pm 0,5 \text{ min}$; $120 \text{ min} \pm 0,5 \text{ min}$; $24 \text{ soat} \pm 0,1 \text{ soat}$.

Izoh 2 Suvni to'kib tashlashning 1 minutlik davri ulardan oldingi suvga cho'ktirish davrining bir qismi sifatida ko'rib chiqilmaydi, balki keyingi suvga cho'ktirish davrining bir qismi sifatida ko'rib chiqiladi. Masalan, agar 15 minut va 60 minut suvga cho'ktirilish davridagi suvning yutilishlari bir xil sinov buyumida o'lchanadigan bo'lsa va birinchi suvga cho'ktirish lahzasi nolga teng bo'lsa, keyingi harakatlar quyidagicha bo'ladi:

- 15 daqiqadan so'ng drenajlashni boshlang;
- 16 daqiqada qoldiq hajmni o'qing va darhol sinov qismini yana suvga soling,
- 60 daqiqadan so'ng drenajlashni boshlang;
- 61-daqiqada qoldiq hajmni o'qing.

7 Natijalarni ifodalash

Formula (1) dan foydalanib, suvning yutilishini, Q , (%V/m) 100 g uchun mililitrda hisoblang; yoki formuladan (2) foydalanib, suvning singishini, P , (%V/V) 100 ml uchun mililitrda hisoblang.

$$Q = \frac{V_1}{m} \times 100$$

$$P = \frac{V_1}{V_2} \times 100$$

V_1 - 6.4-bandda aniqlangan mililitrlarda so‘rilgan suv hajmi;

V_2 - 5.2-bandda aniqlangan mililitrdagi sinov qismining hajmi (Izohga qarang);

m - 5.2-bandda aniqlangan sinov qismining grammdagi massasi.

Izoh ISO 2420 millimetr kubdagi hajmni aniqlaydi. Shunday qilib, millilitrda V_2 ning to‘g‘ri qiymatini berish uchun u 1 000 ga bo‘linadi.

8 Sinov hisoboti

Sinov hisobotida quyidagilar bo‘lishi kerak:

- a) ushbu xalqaro standartga havola, ya’ni ISO 2417;
- b) suvga cho‘ktirilishning har bir davri uchun o‘rtacha suv singishi (100 g ga millilitrda, Q yoki 100 ml ga millilitrda, P);
- c) ISO 2419 da berilgan tayyorlangan va sinov uchun ishlatiladigan standart atmosfera;
- d) ushbu xalqaro standartda ko‘rsatilgan usuldan har qanday og‘ishlar;
- e) namunani identifikatsiya qilish uchun to‘liq ma’lumot va namuna olishga nisbatan ISO 2418 dan har qanday og‘ish.

Bibliografik ma’lumotlar

SUT 59.140.30